

Spraakzaam, de movie

Jongeren met ESM zetten zichzelf op de kaart

“Een taalstoornis maakt het moeilijk om anderen te begrijpen en door anderen begrepen te worden. Dat is pijnlijk en frustrerend. Maar, met een beetje begrip en respect hoort iemand met een taalstoornis er helemaal bij.”

Met deze tekst opent de film *Spraakzaam, de movie*, die op 16 november 2011 in Utrecht in première ging. Zo'n twintig jongeren die meedoen met het project *Spraakzaam* laten met de film zien wat ESM betekent en waarom het belangrijk is dat iedereen dat weet.

De middag begint aan het water bij het Louis Hartloopercomplex in Utrecht. Aan de waterkant staan ouders, leerkrachten, klasgenoten, opa's en oma's. Om de hoek van de gracht komt een sloep aanzetten. De muzikanten van Toeters en Bellen doen er nog een schepje bovenop. Daar zijn ze dan, de acteurs en actrices. Ze zijn feestelijk gekleed in lange avondjurken en de enkele mannen in sjiek zwart. Ze stappen de wal op en worden gefotografeerd en gefilmd. Hart van Nederland van SBS begint aan de reportage die vanavond op de televisie te zien zal zijn. De stoet gaat op weg naar de rode loper. Het verkeer staat spontaan stil. Binnen worden alle gasten ontvangen en vult de bioscoopzaal zich. Een volle zaal: het is per slot van rekening een première. De acteurs en actrices nemen plaats op de eerste rijen. Het gaat vandaag om hen: de jongeren van *Spraakzaam*.

Spraakzaam

Voordat de film zal worden vertoond nemen Minnekus de Groot en Benjamin Murck het woord. Benjamin is als

acteur in *SpanGaS* een 'bekende Nederlander'. Ze voeren op het podium een aantal gesprekjes met de regisseur, de scriptschrijfster en initiatiefneemster van *Spraakzaam*, Jet Isarin, senior onderzoeker bij Kentalis – Pontem. Jet vertelt dat ze in januari 2010 met een groepje van vier is gestart met *Spraakzaam*, na een lange voorbereidingsperiode. Het idee was om jongeren met ESM met elkaar in contact te brengen. Toen dat was gerealiseerd, was het aan de jongeren om inhoud te geven aan het project. Jet: “In dat groepje van vier ging het er al over hoe lastig het is om ESM te hebben en dat het nog veel lastiger is dat niemand weet wat het is. Dat het ingewikkeld is om uit te leggen, zeker als je ESM hebt. Maar hoe ga je bekendheid geven aan ESM. Je komt niet zomaar op de televisie. Toen ontstond het idee om zelf een film te maken.”

De film

Door de jongeren is vervolgens hard gewerkt aan het realiseren van de film. Samen met scriptschrijfster Hetty Kleinloog werd de verhaallijn bedacht. Filmmaakster Eelke Verheij ging met de jonge acteurs en actrices aan de slag. Een bijzondere klus, zo vertelt ze aan Minnekus. “Ik heb de jongeren zien veranderen tijdens het proces. Ze zijn zelfverzekerder en 'sprakzamer' geworden.”

Als het doek opengaat wordt het muisstil in de zaal. Muziek klinkt en de film start. Direct wordt het duidelijk: dit is een film door jongeren over jongeren. Na een korte inventarisatie op de Albert Cuypmarkt (“Weet u wat ESM is?”) vertellen de jongeren openhartig over zichzelf. Vaak gefilmd in hun eigen omgeving. Over hoe het is om moeite te hebben met communiceren. Over hoe lastig het is als conversaties te snel gaan en je het niet kunt volgen. Over hoe het is om op een school voor speciaal onderwijs te zitten en over hun ervaringen op reguliere scholen voor voortgezet onderwijs.

Na de film is het even stil in de zaal. Dan volgt er een klaterend applaus en worden de acteurs en actrices als echte Hollywoodsterren in de bloemen gezet. Opnieuw

Spraakzaam, de movie is online te zien op de website Spraakzaam.com. De dvd zal verkrijgbaar zijn in de webshop van Kentalis en worden verspreid onder de cluster 2 scholen en diensten ambulante begeleiding.

Foto: Frans Mollee

komen ze aan het woord als ze vragen van Benjamin en Minnekus krijgen voorgeschied. Ze vertellen op hun eigen manier wat Spraaksaam voor hen betekent. De mensen in de zaal die geen ESM hebben, krijgen de opdracht respect en geduld te hebben: goed luisteren, de tijd geven, niet te lange zinnen maken en niet te moeilijke woorden gebruiken.

ESM is voor mij.....

VHZ praat nog even na met Petra, Cindy, Marijke en Lotte. Ze vertellen openhartig over hun beperking. Petra is pas begonnen aan een HBO-opleiding en wil docent dramatische vorming worden. “Het is erg moeilijk. Het gaat zo snel en er komen zoveel begrippen langs die ik allemaal niet ken. Maar eigenlijk zou ik HBO makkelijk aan moeten kunnen, maar door de taalproblemen kost het mij heel veel moeite.”

Cindy uit Arnhem werkt in de verzorging. Na het speciaal onderwijs ging ze naar een reguliere school voor voortgezet onderwijs. “Dat was niet eenvoudig, omdat ik niet alles gelijk begreep. En de leraren begrepen ook niet wat ik had. Ze dachten gewoon dat ik ‘normaal’ was, maar ja, wat is normaal hè?”

Marijke stond altijd te boek als ‘dat stille meisje’. “Met de meiden van Spraaksaam kan ik makkelijk praten: zij hebben ook ESM. Ik begrijp hen en zij begrijpen mij.” Marijke wil de film graag aan haar familie laten zien. “En dan neem ik hem mee naar school en dan laat ik hem aan de klas zien. Ik denk dat ze dan versted staan.”

Lotte is wat later bij de groep gekomen. Ze was benieuwd of de jongeren tegen dezelfde problemen aan-

lopen als zij. “Mijn probleem is dat ik langzaam praat en moeite heb met formuleren en dat mensen dat niet begrijpen. Het is onzichtbaar. Mensen denken niet dat ik een beperking heb, maar ik ervaar het zelf wel zo. In een grote groep mensen gaan de gesprekken vaak zo snel dat ik mezelf niet in kan voegen.” Lotte heeft altijd in het reguliere onderwijs gezeten en doet nu eindexamen VWO. Daarna wil ze bouwkunde gaan studeren om architect te worden.

Hoe nu verder

Het project Spraaksaam is bijna afgelopen. De jongeren komen nog een keer bij elkaar om te praten over wat Spraaksaam heeft opgeleverd en hoe het verder kan. Freke Bonder van Kentalis – Pontem is blij met de resultaten van het project en wil zich hard maken voor een vervolg. “De film is een mooi middel om ESM meer bekendheid te geven. Ervaringsgegevens zijn belangrijk. Wij leren hier zelf veel van. Deze jongeren kunnen veel betekenen voor de jongere generatie kinderen met ESM. Marjolein van Weerdenburg benadrukt dat onderzoek heeft uitgewezen dat veel jongeren met ESM eenzaam zijn en geen vrienden hebben. Dit geldt vooral voor jongens.

Jan Heijboer, de voorzitter van de FOSS, vraagt aan de zaal of er een vereniging voor jongeren met ESM zou moeten komen. Hij krijgt applaus en veel vingers in de lucht. ESM actrice Selma nuanceert. “Hoezo een vereniging? Wij van Spraaksaam zijn er al en we willen dóór, ook als het project is afgelopen. Dóór met bijeenkomsten en dóór met voorlichtingen, ook in het reguliere onderwijs!”

FRANS MOLLEE